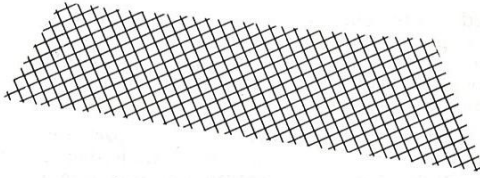

o mary ly goran samardžić

STRANAC

*Uspravan čas.
Merso nije odlučio.
Pod vatrenom košuljom cvrčak
otužno struže štipaljkama.
Arapin zaljubljan na trapezu
svećuca privescima.
Prosto je nepodnošljiv
njegov način gledanja
(crtice zašivene mržnjom).
Tvrde kao školjke slepočnice sužavaju
obraze.
Otkucavaju čas kada
Merso, nevin kao ptica
poskakuje ivicom
svojih razloga.
Na kraju
Arapin kruži oko dine i
polako ističe kroz rupice.*

*Mandeljštam, tankom nožicom stupa.
Pod čelom
Tuga s unutrašnjim sagorevanjem,
Okrugla i sita
Pudlica Marije Jergorovne
S njuškicom punom jesetre; nalik na ovčicu.
MOSKVA, kako to krupno zvuči
Dok pesnik razgovara sa zvonima.*

*Hljebnjikov ne voli dogovore.
Sa svoje posebne visine lovi kašikom
Masne oblutke kokošije čorbice. Prezire
Blagostanje, očigledne istine i žene
Staložene u čašici svojih sokova.
Izgleda da nema nikog osim
Boje i mirisa; dok tanak i...
Reže vazduh na vruće i mlake ogriske.*

čovjek koji se vratio u mirodol dejan tadić

Iz voza koji se zaustavio tamnosive, oktobarske večeri nakratko na mirodolskoj stanici izašao je samo jedan putnik. Bilo se tek smračilo ali na videlu ne beše nikoga, čak ni zalutalog psa ili mačke. Tek bi po koji hladni talas vetra zadizao gomilice hartije i opušaka razbacujući ih u kloubucima.

Dok je pređašnji putnik kašljucavo koračajući napuštao zgradu stanice uzaludno očima iza odebelih stakala tragajući za vozilom koje bi ga prebacilo do željenog mesta u Mirodolu, lokomotiva je uz zvižduk i pisku pare napuštala naselje. Iza čovjeka koji je upravo stigao rastao je veliki, slepi bedem tišine i nepokreta.

Posle poduzetog čekanja i osvrtnja novodošli spazi kako mu se tromo i ne žureći približava fijaker sa dva upaljena fenjera i belim, iznurenim konjem kojem se niz gubicu celila žutkasta pena, kvaseći mu prednje noge i kopita. Strpljivo ga sačekavši čovek se pope uz dva izgledana stepenika, teško podižući plavkasti, drveni kovčeg što je škripao poput ogoljene, rasušene ljudske vilice i sedajući na sedište od iskrzalog štofa kroz koje su tu i tamo provirivale olinjale opruge promrmlja muklo i teško razumljivo kočijašu željenu adresu.

Ovaj pak pucnu bičem i kočija polako krete kroz Mirodol. Iako se već dobro nahvatao debeli, tmasti, jesenski mrak čovek koji se vratio u Mirodol stade pomno posmatrati kroz usko, od žutog stakla zamučeno prozorče, ne bi li prepoznao na varoškim ulicama nekoju od slika koje su mu ranije bile dobro znane.

UPUĆENA

*Kaplješ na razdeljak.
Kroz male uzdahe veslaš ručicama
Ne voliš praznike, karnevale
I sve što poskakuje kao lopta.*

*U kupatilu šumiš dugo i obeshrabrujuće.
Povijena na školjki
kao upitnik s plavom kosom
Ispiraš kapi muške vodice.*

*Povlačim te kroz oko
S puno dara za pojedinosti.*

O MARY LY

*Zagubljena u mrežici svojih čula
Mary Ly
zanemaruje goste.
Na duguljastim i okruglim licima
imaju svojstvo*

*Koje ih precrtava.
Idući razmeštaju nogavice,
navlače čvor tik uz bradu
ili
rone kašikom u expresu.*

*Mary Ly zanemaruje goste
osim
kad black faloy odloži prigušivače.
Nezaštićenog i samog dovodi ga u stanje
kada kokosov orah odronjava potiljak*

*Uši mekane kao zastave samo smetaju.
Mary Ly ga uči čemu služe spojeni oblici
ponekad
Zarasla nogama u vazduh
vozi nebeski bicikl
(više ispunjava prostor).*

Milentije je Nenin otišao iz mirodolske varošice još u ranoj mladosti, kada su mu tek zatamnele nadnausnice. Seća se i danas, na istoj stanici koju je upravo ostavio za sobom, ušao je u toplomirisni voz i ubacio isti ovaj plavkast, tek kupljeni kovčeg, u metalnu mrežu iznad sedišta. Otvorio je zatim prozor i domahnuo sićušnoj starici koja je pogureno stajala prislanjajući se uz napukli, drveni stub perona i brisala oči pepeljavom, izgužvanom maramicom. Ona je dobro znala da sina više nikada neće videti. Mahala mu je lomno i sramežljivo dok se voz zahuktavao u polasku, još malešnja nego što je bila, obavijena plaštom silkavoleđene, martovske sukišice. Nju je prvu izgubio iz očiju dok je odmićao niz prugu, a maslinastožuta zgrada stanice još mu je podužetno vreme titrala ispred beonjača, poput omatorele orlušine podsečenih krila što se sklopča usred ravnog dola tučena mrazom, suncem, snegom i kišom, ali joj se nikako ne da da ugine i tako okonča muke.

Čime se Milentije Nenin, pređašnji Mirodolac, bavio za dugih godina boravljenja van varošice nije poznato, a ni odviše važno za ovu priповest. Znano je samo da nije oskudevao u novcu i da je za mnogih godina od kako je napustio rodni grad u njega dolazio tek tri puta.

Po prvi put to beše kada mu je preminula, starica majka. Nad nasebinom se toga prohladnog, aprilskog dana provalilo tučano nebo sipajući krupni ledeni dažd i grad, a na sprovedu se okupilo tek desetak najbližih, hi-

tajući da čim pre obave što behu duži pokojnici, skvašeni do poslednje koske, ozebli i žuti do očiju od blatne ilovače.

Po drugi je put Nenin stigao u Mirodol na poziv suda, da bi uzeo reč na procesu oko podjele majčine imovine. Kako ne beše ni drugih naslednika, niti druge imovine osim trošne porodične kuće, grad je napustio već posle tridesetak minuta, žureći iz neznanih razloga, nepoznatom cilju. Napokon, poslednji je put Milentije — Mrtvo crevo, pre početka ove skromne priče, došao među Mirodolčane sasvim nečekivano.

Bio je toplozagušljivi, kasnoseptembarski dan i veliki časovnik sa Mirodolske katedrale upravo je zadihano otkucavao podne, kada je nekadašnji žitelj varoši prominuo ulicom zaputivši se ka rodnom domu. Neprimećen i neprepoznat proveo je sasvim kratko vreme među rasušenim, raspucalim zidinama, tražeći ko zna šta ili ko zna koga, ponovo sve zakatančio i opet nestao u nepoznatom smeru, hitro poput fijkua vetra.

Sada se upravo posle, ni njemu samom neznanom broju godina, vozio u osiveloj kočiji pored gradske katedrale. No, časovnik je bio u gustoj, neprobrojnoj tami, ojedena rdom i solju, postojeći tek kao oznaka prohujalog, nepovratnog doba. U raširenim, osušenim nozdrama osećao je kako ga sitno grebu nevidljiva zrna prašine.

Fijaker se bližio ivici varoši i nekadašnjem staništu Milentija Nenina, a on nije mnogo, što zbog neprozirnog, poput najtvrdog kornjačinog haljetka, mraka, što zbog istrošenih očiju kojima više nisu mogla odviše da pomognu ni najdeblja stakla na nosu, video od mirodolskog naselja. No, Milentije i nije osećao preveliko razočarenje ili gorčinu zbog toga. Bio je potpuno iscrpljen dugim putovanjem i iznad svega željan mira, odmora i sna.

U to stigoše i pred njegov bivši stan u kojem je proveo mnoge ružičaste detinje dane i nešto od mladosti. Dok je kočija stajala, stari čovek koji se vratio u Mirodol s podosta napora otvorila vrata i iznese oveliki kovčeg na tle. Fijakerista je mirno, poput mesingane lutke, sačekao da se njegov putnik iskrca i primivši u ovlaš ispruženu šaku gomilu ispresavijanih novčanica i ne prebrojavši ih, promrmlja nekoliko nerazgovetnih reči, fijuknu bičem i konj klecavo krete a fijaker uskoro nestade u noći, kao da je uronio u san ili oblak, otkuda se i pojavio.

Čovek koji se zauvek vratio u Mirodol kašljucajući sitno i slabačko izvadi iz džepa ogrtača pregršt svakovrskih ključeva i stade prebirati po njima. Seti se kako je samo nekoliko meseci pre odlaska iz varošice isto tako u paukovom mraku tražio pravi ključ u gomili uvezanoj poluzardalom žicom da bi u kuću pustio mekomirisnu mladicu Tijanu sa kojom se upoznao na gradskom šetalištu, tek koji dan ranije.

Iz hrpe gvožđa Milentije najzad izdvoji najveći, od starosti i neupotrebe sasvim smeđ ključ, i otkatanci vratnice. One muklo zacyvilleše kada se čovek osloni o njih i progutaše ga najcrnjom tamninom, kao aždaja kokošije jaje. U kući ni najmanji treptaj svetlosti, niti šum ne odadoše da se u njoj pojavio ljudski ili bilo kakav drugi stvar. Ona je stajala i dalje sledena i obamrla, poput grobnice koja nije korišćena nebrotjeno mnogo godina.

Nad Mirodolum se te oktobarske noći i narednih nekoliko dana zbiše čudne prilike. Neobičajeno za to vreme godine stadoše se prolivati obilate, krupnozrne, ledene kiše, pa se činilo da voda bljuzga i izvire iz svega što se nalazilo izvan zaklona krova. Ni najstariji, a ni najumniji, živi Mirodolčani i Mirodolčanke nisu zapamtili takav potop.

Tek devetog dana, ispred večeri, prestade dažditi. Varošani tek nekoliko časova iza toga, kada se već dobro nahvatala noćna tmica, počеше izlaziti iz kuća, pogledajući iz dvorišta i sa ulica po krovovima, dimnjacima i zidovima koliku im je štetu vodotop pričinio. Ona, na njihovu sreću i zadovoljstvo, ni izdaleka nije bila onolika koliko se moglo očekivati posle nepamćene provale neba.

U čitavom Mirodolu koji je brojao devet hiljada kuća i blizu četrdeset hiljada duša beše posle dužednevnog traganja otkriveno da je porušena samo jedna kuća u blizini Kestenovog parka. Oni sa boljim pamćenjem dosetiše se posle poduzetog promišljanja da je u njoj bilo